

6. ביטוח נכות כללית

א. הקצבאות

במסגרת ביטוח נכות כללית, משולמות על-פי החוק הקצבאות האלה: קצבת נכות, המיועדת להבטיח לנכים הכנסת מינימום לקיום; קצבה לשירותים מיוחדים, המיועדת לסייע לנכה בתפקודו במשק ביתו; גמלה לילד נכה, המיועדת לסייע למשפחות המטפלות בילדן הנכה בבית; וגמלת ניידות - לסיוע למוגבל בניידות מחוץ לבית.

נוסף על קצבאות אלה, החוק מקנה זכאות לשיקום לנכים בעלי פוטנציאל שיקומי, כדי שיוכלו להשתלב בשוק העבודה. במסגרת ענף נכות משולמות מ-1994 קצבאות גם מכוח החוק לפיצוי נפגעי גזת, ומ-2007 גם פיצוי לנפגעי הפוליו.

1. קצבת נכות

במסגרת ביטוח נכות מבחינים בשתי קבוצות עיקריות: "נכים משתכרים" (נשים וגברים) ו"עקרות בית נכות". מבחן הזכאות לקצבה שונה מקבוצה לקבוצה.

נכה "משתכר": מבוטח או מבוטחת, שעקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מלידה, מתקיים בהם אחד התנאים האלה: (א) כושרם להשתכר מעבודה או ממשלח יד צומצם ב-50% לפחות, (ב) אין הם משתכרים סכום העולה על 45% או על 60% (לפי המצב הבריאותי) מהשכר הממוצע כהגדרתו בחוק הביטוח הלאומי.

עקרת בית: אישה נשואה שלא עבדה מחוץ למשק ביתה תקופות המוגדרות בחוק, ושעקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי, הנובע ממחלה, תאונה או מום מלידה, אין לה הכושר לתפקד ולבצע עבודות כמקובל במשק בית רגיל, או שכושרה לבצען צומצם ב-50% לפחות.

בתהליך קביעת הזכאות לקצבת נכות של משתכר או של עקרת בית שני שלבים. בשלב הראשון רופא מטעם המוסד לביטוח לאומי קובע אם מתקיים הסף של אחוזי הנכות הרפואית. נכה משתכר - 60% לפחות, ובמקרים של ליקוי אחד שאחוז הנכות הרפואית בו הוא 25% לפחות - 40%, ועקרת בית - 50%. מי שנקבעה לו נכות רפואית נמוכה מהסף האמור, תביעתו נדחית על הסף והכושר להשתכר/לתפקד במשק בית אינו נבדק.

לאחר קביעת אחוז הנכות הרפואית, פקיד התביעות קובע את דרגת אי-הכושר להשתכר/ לתפקד, לאחר שנועץ ברופא מוסמך ובפקיד שיקום. פקיד השיקום בקביעת דרגת אי-הכושר עשוי להיות מושפע גם ממשתנים אחרים, כמו שיעור האבטלה באזור מגוריו של הנכה. גובה הקצבה המשולמת לנכה בדרגת אי-כושר מלאה נקבע בחוק כ-26.75% מ"הסכום הבסיסי".

נכה בדרגת אי כושר של 75% לפחות שאינו מאושפז ואשר אחוז הנכות הרפואית שלו הוא 50% לפחות זכאי גם לקצבה חודשית נוספת. גובה תשלום זה משתנה בהתאם לאחוז הנכות הרפואית ובשנת 2009 היה 224 ש"ח - 331 ש"ח בחודש.

באוגוסט 2009 נכנס לתוקף תיקון לחוק הביטוח הלאומי 109 (יישום המלצות ועדת לרון) המעודד אנשים עם מוגבלות להשתלב בשוק העבודה תוך המשך קבלת קצבה חלקית.

2. קצבה לשירותים מיוחדים

לפי תקנות השירותים המיוחדים לנכים, משולמת קצבה מיוחדת למקבלי קצבת נכות שנכותם הרפואית 60% לפחות, והתלויים במידה רבה בעזרת הזולת כדי לבצע את פעולות היום-יום. כמו כן משולמת קצבה לשירותים מיוחדים לנכים אשר עקב גילם או הכנסתם אינם מקבלים קצבת נכות ונכותם הרפואית היא 75% לפחות. הקצבה משולמת בשלוש רמות, בהתאם למידת התלות בעזרת הזולת: 50%, 105% ו-175%¹ מקצבת הנכות המלאה ליחיד, שהיא 25% מהסכום הבסיסי.

בנוסף משולמת גמלה מיוחדת לזכאים לקצבה לשירותים מיוחדים הסובלים ממוגבלות קשה. קצבה זו משתנה אף היא בהתאם לרמת התלות בזולת וגובהה ב-2009 היה 272-827 ש"ח.

3. גמלה לילד נכה

גמלה זו מיועדת לסייע למשפחה המטפלת בילדה הנכה לשאת בנטל הטיפול האישי והסיעודי הקשה, או בכל טיפול אחר שנועד לשפר את התפקוד של הילד, וכן לעודד את המשפחה לטפל בילד במסגרת הבית והקהילה.

ילד זכאי לגמלה לילד נכה אם מתקיימים בו התנאים האלה:

- הוא תלוי בעזרת הזולת או זקוק להשגחה מתמדת, או שהוא סובל מליקוי מיוחד (כגון ירידה בשמיעה, ירידה בראייה, תסמונת דאון ועוד), או שהוא זקוק לטיפולים רפואיים המפורטים בתקנות (כמפורט בהמשך).

1 שיעורים אלה שולמו מינואר 2009; עד אז השיעורים היו 50%, 100% ו-150%.

פרק 4 : פעילות ומגמות בתחומי הגמלאות - נכות כללית

○ הוא ילדו של מבוטח תושב ישראל (או של מבוטח שנפטר בהיותו תושב) או שהוא עולה חדש שעלה ללא הורה.

○ הוא נמצא בישראל.

○ הוא אינו מוחזק במשפחת אומנה או במוסד.

חמש קבוצות ילדים זכאיות לגמלה לילד נכה:

○ **ילד בן 91 ימים עד 3 שנים אשר סובל מעיכוב התפתחותי חמור:** הוא אינו מבצע את רוב הפעולות ואת תנועות הראש, הגפיים והגב אשר ילדים בני גילו מסוגלים להן.

○ **ילד בן 91 ימים עד 18 שנים הזקוק להשגחה מתמדת,** למניעת סכנת חיים לעצמו או לאחרים.

○ **ילד בן 3 עד 18 התלוי בעזרת הזולת יותר מבני גילו** בביצוע פעולות היום-יום (לבישה, אכילה, רחצה, ניידות בבית ושליטה בהפרשות), או הזקוק לנוכחות קבועה של הזולת עקב ליקוי, מחלה או הבנה לקויה של גורמי סיכון מיידי.

○ **ילד עד גיל 18 הלוקה באחד הליקויים האלה:** ליקוי בשמיעה (מיום הלידה); ; ליקוי בראייה (מגיל 90 יום); ; פסיכזזה, אוטיזם או מצבים פסיכיאטריים דומים (מגיל 90 יום); ; תסמונת דאון (מיום הלידה).

○ **ילד בן 91 יום עד גיל 18 הזקוק לטיפולים רפואיים** בשל מחלה כרונית קשה, בתדירות הנקבעת בתקנות.

סכום הקצבה נקבע כאחוז מקצבת נכות מלאה ליחיד לכל סוג ליקוי. בקצבה זו כלולות גמלה לסידורים מיוחדים וגמלה לעזרה בלימודים או לטיפול התפתחותי, המשתנה לפי גיל הילד ולפי סוג הטיפול או ההשגחה שהוא מקבל.

משפחה שבה שני ילדים נכים או יותר זכאית לתשלום מוגדל ב-50% בעבור כל אחד מהילדים הנכים. תשלום זה ממשיך גם אם אחד הילדים הפסיק לקבל קצבה בשל הגיעו לגיל 18. ילד נכה המוגבל בניידותו בשיעור של 80% לפחות או שהוא זקוק לכיסא גלגלים ומשתמש בו, זכאי לקבל בו-זמנית את הגמלה לילד נכה וגם את קצבת הניידות.

בנוסף, ילד נכה המקבל קצבה בשיעור של 100% לפחות זכאי גם לקצבה חודשית נוספת. גובה הקצבה הנוספת היה 331 ש"ח בשנת 2009.

תיבה —

שינויים בתקנות ילד נכה - תקנות אור נוי

בשנת 1999 מונתה ועדה בראשותו של פרופ' אשר אור נוי (להלן הוועדה), שתפקידה היה לבדוק את תנאי הזכאות לגמלה לילד נכה ולהציע שינויים בהם. הוועדה המליצה לפעול בשני שלבים: בשלב הראשון להוסיף למקבלי הגמלה ילדים עם הפרעות התפתחותיות קשות וילדים הזקוקים לטיפול רפואי מיוחד - כ-4,500 ילדים נוספים. בשלב השני הוצע לקבוע שתי אמות מידה לזכאות: (א) ילד הזקוק לטיפול רפואי מיוחד (קיים היום); (ב) ילד הזקוק לטיפול שיקומי מיוחד (היום בשלב של הגדרת הכלי). מאז ועד עתה, למרות ניסיונות חוזרים ונשנים, לא אושרו התקנות.

ב-14 בפברואר 2010 פורסמו התקנות החדשות לזכאות לגמלה לילד נכה בהתאם להמלצות הוועדה. התקנות החדשות קובעות:

(1) עילות זכאות חדשות וכן תוספות לעילות הקיימות:

- ליקוי גופני חמור, דחף בלתי נשלט לאכילה, חוסר תפקוד מלא של שתי גפיים, בדיקות דם לפחות פעמיים ביום וטיפול אימונוסופרסיבי עד שלוש שנים ממועד ההשתלה אצל הילד הזקוק לטיפול רפואי מיוחד.
- ירידה בשמיעה של 40 דציבלים לפחות, חדות ראייה פחותה מ-6/60 בכל אחת מהעיניים, הזדקקות לנוכחות קבועה והזדקקות לסיוע בתקשורת (לילד עם ליקוי מיוחד – ראו להלן בלוח).

(2) שינויים בשיעורי הגמלה בחלק מהעילות.

(3) תוספת דמי מחיה ועזרה ללימודים בשיעור אחיד של 20% מגובה הגמלה המלאה.

שיעורי קצבה לילד נכה על-פי תקנות 2010

תוספת גמלה	18-3 שנים	90 ימים עד 3 שנים	90-0 ימים	גיל	
				הגדרה	
	30%				ילד התלוי בעזרת הזולת
				1. במידה רבה	
17%	80%			2. לחלוטין	
17%	100%	100%		1. זקוק לעירוני	ילד הזקוק לטיפול רפואי מיוחד
17%	100%	100%		2. מקבל דיאליזה או צינתור פעמיים ביום	
17%	100%	100%		3. מקבל טיפול אימונוסופרסיבי לאחר השתלה	
17%	100%	100%		4. מחלה ממושכת וקשה כתוצאה מהטיפול אימונוסופרסיבי	
17%	100%	100%		5. מטופל בתכשירים ציטוטוקסיים	
17%	100%	100%		6. אורטרוסטמיה, גסטרוטומיה, גגונוסטומיה, קולוסטומיה או ציסטוסטומיה	
17%	100%	100%		7. דחף בלתי נשלט לאכילה	
17%	100%	100%		8. הזנה תוך ורידית	
17%	100%	100%		9. טיפול בחמצן טרכאוסטומיה	
17%	100%	100%		10. טיפולים קבועים למשך חצי שנה, טיפול במייצבי לחץ דם, אשפוז בית או אשפוז במשך 45 יום	
17%	100%	100%		11. שבירות עצמות דלקות כרוניות	
17%	100%	100%		12. חוסר תפקוד מלא של שתי גפיים	
17%	100%	100%		13. בדיקות דם מחוץ לבית	
	50%	50%		14. בדיקות דם פעמיים ביום בתוך הבית (על פי הוראת רופא)	
17%	100%	100%		15. תסמונת נדירה וקשה	
17%	30%	30%	30%	1. תסמונת דאון	ילד עם ליקוי מיוחד
17%	80%	80%	80%	2. ירידה בשמיעה	
	30%	30%	30%	3. ירידה בשמיעה של לפחות 40 דצבלים באוזן הטובה	
17%	80%	80%		4. ליקוי ראייה	
17%		80%		5. עיכוב התפתחותי	
17%	80%	80%		6. אוטיזם	
17%	80%	80%		7. נוכחות קבועה	
17%	30%			8. סיוע בתקשורת	

4. גמלה למוגבלים בניידות

במסגרת הסיוע לנכים המוגבלים בניידותם משולמים התשלומים האלה: (א) קצבת ניידות לבעלי רכב או לחסרי רכב, הניתנת כהשתתפות בהוצאות הנסיעה; (ב) הלוואה עומדת, למימון מסים החלים על כלי רכב שרוכש הנכה. לרוכש רכב לראשונה ניתן סיוע נוסף - הלוואה או מענק למימון חלקי של קניית הרכב, בכפוף למבחן הכנסות.

קצבת הניידות מחושבת על פי "סל אחזקת מכוניות", המורכב מעלויות של ביטוח, דלק, שירותים ותיקונים לרכב, אמצעי מיגון ותיקונים לאביזרים המיוחדים. שיטת העדכון של קצבת הניידות מבוססת על התייקרויות של מרכיבי הסל כפי שהן משתקפות במדדי המחירים הרלוונטיים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מועדי העדכון הנם בינואר מדי שנה ובכל עת ששיעור ההתייקרות מגיע ל-4% ויותר.

5. פיצויים לנפגעי גזת

בשנת 1994 התקבל בכנסת החוק לפיצוי נפגעי גזת, שנועד לפצות את מי שחלו בגזת (Tinea Capitis - Ringworm of the Scalp) וטופלו בתקופה שמ-1.1.1946 עד 31.12.1960 בהקרנות שניתנו על ידי המדינה, הסוכנות היהודית, קופות החולים או הסתדרות מדיצינית הדסה, או מטעמן.

על-פי החוק, זכאים לתשלומי גמלאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי מי שוועדת מומחים קבעה שניתן לו טיפול בהקרנה, וועדה רפואית או ועדה רפואית לעררים קבעה שלקה במחלה עקב כך. המחלות המפורטות בתוספת לחוק זה הן: מחלות סרטן לסוגיהן באזור הראש והצוואר, גידולים שפירים במוח, סרטן הדם וכן חוסר שיער באזורי הצלקות בעור הקרקפת.

להלן התשלומים שזכאים להם נפגעי גזת ושאיניהם של מי שנפטרו בעקבות המחלה:

תשלומים לנכים:

- פיצוי חד-פעמי: לבעלי דרגת נכות 100%-75% משולם סכום של 171,625 ש"ח (בדצמבר 2009), ולבעלי דרגת נכות 40%-74% סכום של 85,813 ש"ח.
- קצבה חודשית: נוסף על הפיצוי החד-פעמי, זכאי מי שנקבעו לו 40% נכות לפחות גם לקצבה חודשית. למי שדרגת נכותו היא 100%, סכום הקצבה הוא 25% מהשכר הממוצע לפי חוק (1,982 ש"ח בדצמבר 2009).
- מענק במקום קצבה: מי שנקבעה לו נכות בשיעור של 5% עד 40% מקבל מענק חד-פעמי המחושב באחוזים מהקצבה החודשית (לפי אחוזי הנכות שנקבעו לו) מוכפלת ב-70.

מענקים לשאירים:

- בן זוג עם ילדים - 36 קצבאות בגובה 25% מהשכר הממוצע לפי חוק (71,352 ש"ח בדצמבר 2009).
- בן זוג שאין עמו ילדים או ילד ללא בן זוג זכאי - 60% מ-36 קצבאות בגובה 25% מהשכר הממוצע לפי חוק (42,811 ש"ח בדצמבר 2009).

6. פיצויים לנפגעי פוליו

במארכ 2007 התקבל בכנסת החוק לפיצוי נפגעי פוליו. חוק זה נועד לפצות את מי שלקו בישראל במחלת שיתוק ילדים ובכך לבטא את מחויבותה של המדינה כלפיהם.

לפי הגדרות החוק, נפגע פוליו הוא תושב ישראל שלקה בישראל במחלת שיתוק ילדים (poliomyelitis) ושרופא מוסמך או ועדה רפואית לעררים קבעו כי נגרמה לו נכות עקב אותה מחלה. מחלת הפוליו כוללת גם החמרה מאוחרת (post-poliomyelitis). המחלה פרצה בראשית שנות ה-50 של המאה ה-20, אולם ידוע גם על מקרים בודדים שהופיעו בשנים מאוחרות יותר.

הפיצוי שיינתן לנפגעי הפוליו, לפי חוק זה, לא יגרע מזכויותיהם של נפגעי הפוליו לקבלת גמלה אחרת מהמוסד לביטוח לאומי.

התשלומים:

○ פיצוי חד-פעמי בסכומים האלה (לשנת 2009): 53,713 ש"ח לבעלי אחוזי נכות נמוכים מ-75%; 107,426 ש"ח לבעלי אחוזי נכות רפואית בין 75%-ל-94%; 128,911 ש"ח לבעלי אחוזי נכות רפואית של 95% ויותר.

○ קצבה חודשית או מענק במקום קצבה: נוסף על הפיצוי החד פעמי, זכאי מי שנקבעו לו 20% נכות רפואית לפחות לקצבה חודשית. מי שנקבעה לו נכות הפחותה מ-20% זכאי למענק במקום קצבה.

סכום הקצבה המלאה הוא 3,964 ש"ח בדצמבר 2009 (50% מהשכר הממוצע לפי חוק). גובה הקצבה למי שהנכות הרפואית שלו נמוכה מ-100% אך גבוהה מ-20% מחושב באחוזים מתוך הקצבה המלאה. סכום המענק החד פעמי מחושב באחוזים מהקצבה החודשית (לפי אחוזי הנכות הרפואית שנקבעו לו), מוכפלת ב-70.

נוסף על תשלומים אלה, המדינה משתתפת במימון טיפולים רפואיים, אביזרים רפואיים ומכשור רפואי הנדרשים לנפגעי הפוליו עקב המחלה ואינם נכללים במסגרת סל הבריאות. אוצר המדינה מממן את הוצאות החוק והמוסד מבצע את התשלומים.

ב. מקבלי קצבאות בענף נכות

בשנת 2009 הגיע מספר המקבלים קצבת נכות כללית לכ-200 אלף בממוצע לחודש, שהם - על פי אומדן - כ-4.7% מהאוכלוסייה בגיל הזכאות לקצבה (18 עד גיל הפרישה). בשנה זו הגידול של מספר המקבלים קצבת נכות הגיע ל-2.6%. גידול זה נמוך משמעותית מהגידול בשנים הקודמות אך עדיין גבוה במקצת מגידול האוכלוסייה הכללית הרלוונטית שהוא כ-2.4% על פי אומדן. יש לזכור שהגידול במספר המקבלים נובע בין היתר מהעלאת גיל הפרישה, שהוא 67 לגברים ו 62 לנשים ב-2009. בסוף 2009 קיבלו קצבת נכות כ-7,600 נשים בנות 60 ויותר וכ-7,200 גברים בני 65 ויותר (בסך הכול כ-7.4% מכלל מקבלי הקצבה במועד זה). המצטרפים החדשים בשנת 2009, בעקבות השינויים בגיל הפרישה, היוו כ-7% מקרב הנכים מעל גיל 65/60.

לוח 1

מקבלי קצבאות נכות כללית, שירותים מיוחדים, ילד נכה וניידות (בממוצע לחודש), 2003-2009

שנה	נכות	שירותים מיוחדים	ילד נכה	ניידות
מספרים מוחלטים				
2003	157,287	21,660	18,360	22,310
2004	162,382	22,701	19,540	23,524
2005	170,861	24,044	20,955	24,903
2006	178,263	25,648	22,208	26,078
2007	187,525	27,424	23,810	27,306
2008	194,988	29,390	25,255	28,915
2009	200,072	31,196	26,527	30,364
שיעורי שינוי				
2003	4.5	5.1	4.9	6.7
2004	3.2	4.8	6.4	5.4
2005	5.2	5.9	7.2	5.9
2006	4.3	6.7	6.0	4.7
2007	5.2	6.9	7.2	4.7
2008	4.0	7.2	6.1	5.9
2009	2.6	6.1	4.8	5.1

גם בקרב מקבלי קצבת ילד נכה שיעור הגידול התמתן ב-2009 אך נשאר בטווח הגידול של שנות ה-2000. בשנת 2009 עלה מספר המקבלים ב-5.1% בהשוואה לשנת 2008 והגיע לכ-27 אלף. מגמה דומה מאפיינת גם את הגידול במקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים וגם את הגידול במקבלי קצבת הניידות: מספר מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים הגיע לכ-31 אלף (עלייה של כ-6.1% בהשוואה לשנת 2008) ומספר מקבלי קצבת הניידות הגיע לכ-30 אלף (עלייה של 5.1%).

מנובמבר 1999, יכול נכה, שמתקיימים בו כל ההגדרות והתנאים המתחייבים מהחוקים והתקנות, לקבל יותר מגמלה אחת בעד אותו פרק זמן. בדצמבר 2009, 35,626 נכים בגירים (שהם כ-16% מסך כל הנכים בגירים) קיבלו בו-זמנית שתי גמלאות ויותר, ו-3,753 ילדים (שהם כ-14% מסך הילדים הנכים) קיבלו שתי גמלאות (הצירופים האפשריים מוצגים בלוח 2).

לוח 2

מקבלי גמלאות לפי סוג הגמלה, דצמבר 2009

מספר המקבלים	סוג הגמלה	מספר גמלאות
בגירים		
203,042	נכות כללית	סך הכול
31,775	שר"מ	גמלה אחת בלבד
26,876	ניידות	
3,689	גזת	
3,182	פוליו	
188,634		
169,970	נכות כללית	שתי גמלאות
5,546	שר"מ	
9,669	ניידות	
2,818	גזת	
631	פוליו	
27,455		
17,303	נכות כללית + שר"מ	שלוש גמלאות
6,837	נכות כללית + ניידות	
577	נכות כללית + גזת	
314	נכות כללית + פוליו	
1,304	שר"מ + ניידות	
65	שר"מ + גזת	
7	שר"מ + פוליו	
38	ניידות + גזת	
1,010	ניידות + פוליו	
0	פוליו + גזת	
7,717		
6,762	נכות כללית + שר"מ + ניידות	
100	נכות כללית + שר"מ + גזת	
53	נכות כללית + שר"מ + פוליו	
32	נכות כללית + ניידות + גזת	
588	נכות כללית + ניידות + פוליו	
0	נכות כללית + גזת + פוליו	
15	שר"מ + ניידות + גזת	
166	שר"מ + ניידות + פוליו	
0	שר"מ + גזת + פוליו	
1	ניידות + גזת + פוליו	

פרק 4: פעילות ומגמות בתחומי הגמלאות - נכות כללית

מספר המקבלים	סוג הגמלה	מספר גמלאות
453		ארבע גמלאות
42	נכות כללית + שר"מ + ניידות + גזות	
411	נכות כללית + שר"מ + ניידות + פוליו	
0	נכות כללית + שר"מ + גזות + פוליו	
0	נכות כללית + ניידות + גזות + פוליו	
0	שר"מ + ניידות + גזות + פוליו	
1		חמש גמלאות
1	נכות כללית + שר"מ + ניידות + גזות + פוליו	
	ילדים	
		סך הכול
26,773	ילד נכה	
4,053	ניידות	
23,320		גמלה אחת בלבד
23,020	ילד נכה	
300	ניידות	
3,753		שתי גמלאות
3,753	ילד נכה + ניידות	

ג. קצבת נכות כללית

בדצמבר 2009 הגיע מספר המקבלים קצבת נכות ל-203,042 - גידול של כ-2.9% לעומת דצמבר 2008. זהו שיעור גידול נמוך מהמוצע של השנים האחרונות אם כי גבוה במעט מגידול האוכלוסייה הכללית בגילאים הרלוונטיים. שיעורם של מקבלי קצבת נכות כללית הגיע ל-4.7% מהאוכלוסייה.

לוח 3, המציג את התפלגות המקבלים לפי מין ומצב משפחתי, מלמד כי כ-48% ממקבלי קצבת הנכות נשואים, וכי בקרב הגברים שיעור הנשואים גבוה יותר מאשר בקרב הנשים (כ-51% לעומת כ-46% בהתאמה). מן הראוי לציין שיותר מ-20% מהנשים מקבלות קצבה כעקרות בית, כלומר זכאותן מותנית בהיותן נשואות.

לוח 3

מקבלי קצבת נכות כללית לפי מין ומצב משפחתי, דצמבר 2009

שיעור הנשואים	סך הכול		
	אחוזים	מספרים מוחלטים	
48.3	100.0	203,042	סך הכול
51.2	57.5	116,822	גברים
45.9	42.5	86,220	נשים
32.1	34.0	69,079	מתוכן: נשים משתכרות
100.0	8.5	17,141	עקרות בית

לוח 4 מציג את כלל המקבלים קצבות נכות לפי סוג הליקוי העיקרי. בעת קביעת דרגת הנכות הרפואית מובאים בחשבון כל הליקויים של הנכה. הליקוי המזכה באחוז הנכות הגבוה ביותר מוגדר כליקוי עיקרי. בהתייחס לליקוי העיקרי של הנכה, עולה כי הליקויים הנפשיים הם השכיחים ביותר. את הליקוי הנפשי אפשר להפריד לשתי קבוצות בהתאם לסעיפי הליקוי הקיימים: סעיף 33 - ההפרעות הפסיכוטיות, וסעיף 34 - הליקויים הפסיכונורוטיים. כללית, אפשר לומר שההפרעות הפסיכוטיות הן בדרך כלל הפרעות קשות מבחינת תפקוד ובעלות אופי ממושך עד כרוני. מבין אלה הסובלים מליקוי נפשי זוהי הקבוצה הגדולה יותר. לאחר הליקויים הנפשיים השכיחים ביותר הם הליקויים הפנימיים.

התפלגות הליקויים לפי מין מראה כי שיעור הפיגור השכלי בקרב עקרות הבית נמוך מהממוצע (2.9% לעומת 13.3% אצל הנשים המשתכרות ו-10.1% אצל הגברים). שיעור הנשים הנשואות הסובלות מליקוי פנימי גבוה ביחס לכלל מקבלי הקצבה - 28.0% לעומת 24.5% בהתאמה. גם הליקוי הלוקומוטורי מופיע בשכיחות גבוהה למדי אצל עקרות הבית (14.5% לעומת כ-6.4% אצל הגברים ולעומת 9.4% אצל הנשים המשתכרות).

בלוח 5 מוצגת התפלגות מקבלי קצבת נכות לפי דרגת אי-כושר, הליקוי העיקרי וחומרת מצבם (על פי חוק לרון, זכאים לקצבת נכות כללית מחולקים לשתי קבוצות, לפי חומרת מצבם הבריאותי, ותנאי הזכאות לקצבת נכות מעבודה נקבעים על-פי הקבוצה שאליה הם שייכים).

עם קבוצה א' נמנים מי שהיו **אחד** מאלה: בעלי נכות רפואית 70%; בעלי נכות רפואית 40%, אם הם בעלי ליקוי נפשי או פיגור שכלי; קיבלו קצבה במשך 5 שנים מתוך 7 השנים שקדמו להחלת החוק. קבוצת ב' כוללת את שאר מקבלי הקצבה.

לוח 4

מקבלי קצבת נכות לפי מין וליקוי עיקרי (מספרים ואחוזים), דצמבר 2009

עקרות בית	מין		סך הכול		ליקוי עיקרי
	נשים משתכרות	גברים			
17,141	66,079	116,822	203,042		מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0		אחוזים
	אחוזים			מספרים מוחלטים	
26.7	32.4	33.0	32.2	65,409	נפשי
17.7	18.8	21.3	20.1	40,834	הפרעות פסיכוטיות
9.1	13.6	11.7	12.1	24,575	הפרעות פסיכונרוטיות
28.0	19.6	26.8	24.5	49,678	פנימי
2.9	13.3	10.1	10.6	21,522	פיגור שכלי
13.4	12.6	12.7	12.7	25,795	נוירולוגיה
7.1	5.1	5.1	5.3	10,700	ראייה
14.5	9.4	6.4	8.1	16,460	לוקומוטורי
4.9	3.7	2.8	3.3	6,635	אורוגניטלי
1.4	2.4	1.9	2.0	4,122	שמיעה
0.9	1.5	1.3	1.3	2,721	אחר

נתונים אלה משקפים את היכולת של בעלי הנכויות השונות להשתלב בשוק העבודה. מרבית הנכים (כ-82%) בדרגת אי-כושר מלאה וכ-12% בדרגת אי-כושר של 60%.

ניתוח על פי קבוצה מצביע על כך שבקרב המקבלים השייכים לקבוצה א', בעלי דרגת אי-כושר מלאה הם כ-89%, ובעלי דרגת אי-כושר של 60% הם כ-7%. לעמת זאת בקבוצה ב' שיעורם של בעלי דרגת אי-כושר מלאה יורד לכ-55% ושיעורם של בעלי דרגת אי-כושר נמוכה הוא כ-27%.

בדיקת הליקויים לפי דרגת אי-הכושר מראה, כי בקרב בעלי דרגת אי-כושר של 100% בעלי הליקוי הנפשי הם כ-36%, בעוד שבקרב בעלי דרגות אי-הכושר הנמוכות הם כ-12% (לדרגת כושר 60%) ו-20% (לדרגת כושר של 65%). לעומת זאת, בעלי הליקוי הלוקומוטורי הם כ-6% בלבד מכלל הנכים בדרגת אי-הכושר המלאה וכ-16% מהנכים בדרגות אי-הכושר הנמוכות יותר. מן הראוי לשים לב לבעלי הליקוי הפנימי: רק כ-21% מהם בעלי דרגת אי-כושר מלאה וכ-44% בעלי דרגת אי-כושר של 60%.

קצבת הנכות הממוצעת בשנת 2009 היתה 2,567 ש"ח בחודש - עלייה ריאלית של 1.1% בהשוואה ל-2008 (לוח 6). במונחים של השכר הממוצע עלתה הקצבה מ-31.0% מהשכר הממוצע ל-32.3% ממנו ובכך שבה לרמתה מ-2006.

ד. קצבה לשירותים מיוחדים (שר"מ)

בדצמבר 2009 קיבלו 31,775 איש קצבה לשירותים מיוחדים - כ-5.4% יותר ממספר המקבלים בדצמבר 2008. כ-78% מהם היו זכאים גם לקצבת נכות, כ-4% לא היו זכאים לקצבת נכות בשל הכנסותיהם (שר"מ מיוחד), וכ-18% נוספים לא קיבלו קצבת נכות בשל היותם מעבר לגיל המזכה (62 באשה, 67 בגבר) (שר"מ קשישים). 7,216 נכים קיבלו, נוסף על קצבת הנכות והקצבה לשירותים מיוחדים, גם קצבת ניידות.

מההתפלגות של מקבלי קצבת שירותים מיוחדים לפי סוג מקבל המוצגת בלוח 7, עולה כי קיים דמיון רב בין שלוש הקבוצות המופיעות בלוח. עם זאת למקבלי שר"מ מיוחד, כלומר מי שאינם זכאים לקצבה בשל הכנסותיהם מעבודה, משקל גבוה יותר בקבוצת רמת

הזכאות הנמוכה, של 50% מהקצבה.

לוח 5

מקבלי קצבת נכות לפי דרגת אי-כושר, הליקוי העיקרי והשתייכותם לקבוצה א' או ב', דצמבר 2009

דרגת אי-כושר				סך הכול	ליקוי
100%	74%	65%	60%		
165,649	2,555	11,367	23,471	203,042	מספרים מוחלטים - סה"כ
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים - סה"כ
23.3	13.8	9.6	3.6	20.1	נפשי-הפרעות פסיכוטיות
12.8	10.5	10.4	8.1	12.1	נפשי-הפרעות פסיכונירוטיות
20.6	30.5	38.5	44.4	24.5	פנימי
12.7	2.7	1.8	1.3	10.6	פיגור שכלי
13.3	14.2	10.5	9.4	12.7	נירולוגיה
5.3	6.8	5.1	5.2	5.3	ראייה
6.3	14.8	15.9	16.1	8.1	לוקומוטורי
2.8	4.0	4.5	5.8	3.3	אורוגניטלי
1.6	1.7	2.4	4.6	2.0	שמיעה
1.3	1.1	1.2	1.4	1.3	אחר
קבוצה א'					
142,014	1,065	4,708	11,920	159,707	מספרים מוחלטים - סה"כ
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים - סה"כ
25.8	12.6	6.2	3.2	23.5	נפשי-הפרעות פסיכוטיות
10.6	10.5	9.1	6.4	10.2	נפשי-הפרעות פסיכונירוטיות
19.4	36.2	45.0	46.0	22.3	פנימי
14.5	3.1	1.8	1.4	13.1	פיגור שכלי
12.9	13.1	10.2	9.6	12.6	נירולוגיה
5.6	6.0	4.7	4.9	5.5	ראייה
5.3	8.7	12.8	15.5	6.3	לוקומוטורי
2.8	5.5	5.3	5.7	3.1	אורוגניטלי
1.7	3.1	3.4	5.8	2.0	שמיעה
1.4	1.2	1.5	1.5	1.4	אחר
קבוצה ב'					
23,633	1,490	6,659	11,539	43,321	מספרים מוחלטים - סה"כ
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים - סה"כ
8.0	14.6	12.0	4.0	7.8	נפשי-הפרעות פסיכוטיות
26.3	10.5	11.4	9.9	19.1	נפשי-הפרעות פסיכונירוטיות
27.6	26.4	33.9	42.7	32.6	פנימי
1.5	0.7	1.7	1.1	1.4	פיגור שכלי
15.5	15.0	10.8	9.3	13.1	נירולוגיה
3.5	7.4	5.4	5.7	4.5	ראייה
12.5	19.1	18.1	16.7	14.7	לוקומוטורי
3.1	2.9	4.0	6.0	4.0	אורוגניטלי

1.5	0.7	1.7	3.4	2.0	שמיעה
0.7	1.0	1.1	1.3	0.9	אחר

לוח 6

קצבת נכות חודשית ממוצעת* במחירים שוטפים, במחירים קבועים וכאחוז מהשכר הממוצע, 2009-2003

קצבת נכות			שנה
אחוז מהשכר הממוצע	מחירי 2009	מחירים שוטפים	
33.9	2,601.9	2,325.0	2003
33.4	2,642.6	2,352.0	2004
32.4	2,595.4	2,340.0	2005
32.1	2,605.0	2,398.0	2006
31.4	2,586.7	2,394.0	2007
31.0	2,538.6	2,457.0	2008
32.3	2,567.0	2,567.0	2009

* התשלומים כוללים גם את הסכומים ששולמו בעבור קצבה חודשית נוספת.

לוח 7

מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים לפי סוג המקבל ורמת הזכאות, דצמבר 2009

רמת הזכאות			סך הכול		
175%	105%	50%	אחוזים	מספרים מוחלטים	
20.9	27.4	51.7	100.0	31,775	סך הכול מקבלי שר"מ *
21.6	26.9	51.5	100.0	24,672	מקבלי שר"מ ונכות כללית
16.0	26.8	57.2	100.0	1,310	מקבלי שר"מ מיוחד
18.7	29.7	51.6	100.0	5,793	מקבלי שר"מ קשישים

* קצבה לשירותים מיוחדים.

בלוח 8 מוצגת התפלגות מקבלי קצבת נכות ומקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים, ומתוכם מקבלי קצבאות שירותים מיוחדים בצירוף עם ניידות לפי סוג הליקוי העיקרי. בדיקת התפלגות זו מצביעה על הבדלים בליקויים בין הקבוצות השונות. כך למשל בעלי הליקוי הניורולוגי הם כ-13% ממקבלי קצבת הנכות, כ-36% ממקבלי שירותים מיוחדים וכ-71% ממקבלי שירותים מיוחדים וניידות. בעלי הליקויים הפנימיים, ששיעורם הוא כרבע ממקבלי קצבת הנכות וכ-22% ממקבלי השירותים המיוחדים, הם רק כ-9% מבין מקבלי שר"מ וקצבת הניידות. מגמה דומה, אם כי חדה יותר, נצפתה גם בין בעלי הליקוי הנפשי - 32% בקרב מקבלי קצבת נכות לעומת כ-1.5% בקרב מקבלי קצבת שר"מ וניידות.

לוח 8

מקבלי קצבאות נכות, שירותים מיוחדים ושירותים מיוחדים + קצבת נידות,
לפי ליקוי עיקרי, דצמבר 2009

מקבלי שר"מ* ונידות	מקבלי שר"מ*	סה"כ מקבלי קצבת נכות	ליקוי עיקרי
8,701	31,775	203,042	מספר מוחלטים
100.0	100.0	100.0	אחוזים
9.4	21.6	24.5	פנימי
1.6	8.1	3.3	אורוגניטלי
71.3	36.0	12.7	ניורולוגי
1.6	7.7	32.2	נפש
9.8	8.4	8.1	לוקומוטורי
1.7	8.3	5.3	ראייה
4.5	9.5	10.6	פיגור שכלי
0.1	0.3	2.0	שמיעה
0.1	0.3	1.3	אחר

* קצבה לשירותים מיוחדים.

לוח 9

הקצבה לשירותים מיוחדים* (ממוצע לחודש) במחירים שוטפים,
במחירי 2009 וכאחוז מהשכר הממוצע, 2009-2003

קצבה לשירותים מיוחדים			שנה
אחוז מהשכר הממוצע	מחירי 2009	מחירים שוטפים	
27.0	2013.7	1,853.0	2003
26.4	2018.5	1,855.7	2004
25.9	2072.8	1,869.1	2005
25.9	2099.6	1,932.7	2006
25.5	2103.8	1,947.0	2007
25.4	2076.7	2,010.0	2008
28.1	2,236.0	2,236.0	2009

* רבות הגמלה המיוחדת למי שסובל ממוגבלות קשה במיוחד.

הקצבה הממוצעת לשירותים מיוחדים (כולל הגמלה המיוחדת למי שסובל ממוגבלות קשה במיוחד), היתה בשנת 2009 2,236 ש"ח בחודש, ועלתה ריאלית ב-7.7% לעומת שנת 2008. גידול זה נובע מהעלאה של רמת הקצבה בעבור הנכים הקשים ביותר, דהיינו העלאה של 5% ברמת הזכאות האמצעית (מ-100% ל-105%) והעלאה של 16% לרמת הזכאות הגבוהה ביותר (מ-150% ל-175%). גם שיעור מהשכר הממוצע עלה, לכ-28.1% לעומת 25.4% ב-2008.

ה. גמלה לילד נכה

בשנת 2009 קיבלו גמלה לילד נכה 26,527 ילדים במוצע מדי חודש - גידול של כ-4.8% לעומת 2008. גידול זה גבוה בהרבה מהגידול באוכלוסיית הילדים - כ-1.6% על-פי אומדן. לוח 10 מראה שמרבית הילדים (כ-69%) הם בני יותר מ-8 וכ-7% הם בני פחות מ-3. כ-72% מן המקבלים קיבלו גמלה ברמה של 100% (גמלה השווה לקצבת נכות מלאה ליחיד) או יותר, וכ-19% קיבלו גמלה השווה ל-50%. מבין הילדים שקיבלו גמלה בחודש דצמבר 2009, 4,030 קיבלו את הגמלה המוגדלת משום שבמשפחתם יש יותר מילד נכה אחד.

לוח 10

מקבלי גמלה לילד נכה (ממוצע חודשי) לפי גיל, 2009-2003

גיל			סך הכול	שנה
8-18	3-8	עד 3		
12,672	4,576	1,465	18,360	2003
13,093	4,863	1,584	19,540	2004
14,045	5,202	1,708	20,955	2005
14,918	5,478	1,812	22,208	2006
16,065	5,847	1,898	23,810	2007
17,111	6,174	1,970	25,555	2008
18,196	6,359	1,972	26,527	2009

הזכאות לגמלה לילד נכה, בשונה מהזכאות לקצבת נכות ולקצבת נידות, אינה נקבעת לפי סעיפי ליקוי אלא לפי מכלול התפקוד של הילד. לוח ו/4 בנספח הלוחות מפרט את מקבלי הגמלה לילד נכה בחודש דצמבר 2009 לפי עילת הזכאות ולפי גיל הילד, תוך הבחנה בין הילדים הלומדים למי שאינם לומדים. מלוח זה רואים כי 41% מהילדים הזכאים לגמלה, זכאים בשל תלותם בעזרת הזולת, כ-22% חולים ב-P.D.D (Pervasive Development Disorders) וכ-18% זכאים לקצבה בשל נכות חושית (שמיעה או ראייה).

הגמלה לילד נכה מחושבת באחוזים מקצבת נכות המלאה ליחיד. בשנת 2009 גובהה הממוצע היה 1973.1 ש"ח לחודש, ובדומה לקצבת הנכות הכללית הממוצעת גם היא עלתה ב-1.1% לעומת שנת 2008 במונחים ריאליים.

לוח 11

**גמלה לילד נכה בממוצע לחודש* במחירים שוטפים,
במחירי 2009 וכאחוז מהשכר הממוצע**

קצבה לילד נכה			שנה
אחוז מהשכר הממוצע	מחירי 2009	מחירים שוטפים	
26.2	1924.4	1,912.7	2003
25.7	2140.5	1,929.2	2004
25.6	2167.6	1,925.8	2005
24.6	2136.1	1,973.3	2006
24.1	2134.1	1,974.5	2007
25.6	1950.4	1887.7	2008
25.6	1973.1	1973.1	2009

* לרבות "הקצבה החודשית הנוספת".

1. קצבת ניידות

מספר מקבלי קצבת ניידות בממוצע לחודש עלה מ-28,915 בשנת 2008 ל-30,364 בשנת 2009 - גידול של כ-5.0%. לוח 12 מראה את התפלגותם של מקבלי קצבת הניידות בחודש דצמבר 2009 לפי גיל ולפי השתכרות. מוגבל בניידות מוגדר "משתכר" כשהוא מתפרנס בסכום הגבוה מ-25% מהשכר הממוצע במשק. כ-17% הם מבוגרים בני יותר מ-65 שנה (מרביתם אינם משתכרים) וכ-13% הם ילדים בני פחות מ-18. שיעור המשתכרים ירד מכ-20% בשנת 2008 לכ-19% בשנת 2009 ושיעור הלא משתכרים היה כ-81% ב-2009.

לוח 12

מקבלי קצבת ניידות לפי השתכרות וגיל, דצמבר 2009

לא משתכר		משתכר		סך הכול		גיל
אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	
100.0	24,875	100.0	5,968	100.0	30,843	סך הכול
16.3	4,044	0	0	13.1	4,044	18-3
15.6	3,878	8.1	481	14.1	4,359	34-19
9.9	2,456	13.3	792	10.5	3,248	44-35
14.0	3,473	26.0	1,554	16.3	5,027	54-45
25.9	6,451	42.0	2,515	29.1	8,966	64-55
18.4	4,573	10.5	626	16.9	5,199	+65

לוח 13 מציג את התפלגות מקבלי קצבת הניידות לפי גיל, לפי נהיגה ברכב ולפי בעלות על רכב. כמו כן מוצגים מי שמקבלים את קצבתם והם חסרי רכב. מהלוח רואים כי כ-36% מבין המקבלים חסרי הרכב וכ-30% מבין המקבלים הלא-נוהגים, הם ילדים בני פחות מ-18. בקרב הנוהגים בעצמם גבוה למדי משקלה של קבוצת הגיל 45-64. שיעור המבוגרים, בני 65 ויותר, הוא כ-17% מכלל המקבלים (22% בקרב הנוהגים וכ-10% בקרב הלא-נוהגים). בהקשר זה יש לציין כי משנת 2002 הזכאות להמשך הסיוע למי שהגיעו לגיל 65 אינה מותנית עוד בקיום רשיון נהיגה בר תוקף, כך שהקבוצה של חסרי הרכב והלא-נוהגים בני 65 ויותר היא חדשה למדי.

לוח 13

מקבלי קצבת ניידות לפי נהיגה וגיל, דצמבר 2009

קבוצת גיל	כלל המקבלים		נוהג		לא נוהג		חסר רכב	
	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים
סך הכול	30,843	100.0	18,616	100.0	6,587	100.0	5,640	100.0
18-3	4,044	13.1	3	0.0	2,024	30.7	2,017	35.8
34-19	4,359	14.1	1,787	9.6	1,556	23.6	1,016	18.0
44-35	3,248	10.5	2,175	11.7	507	7.7	566	10.0
54-45	5,027	16.3	3,755	20.2	604	9.2	668	11.8
64-55	8,966	29.1	6,718	36.1	1,221	18.5	1,027	18.2
+65	5,199	16.9	4,178	22.4	675	10.2	346	6.1

לוח 14 מציג את התפלגות מקבלי קצבת ניידות בשנים 2004 עד 2009 לפי מאפייני הנהיגה שלהם. לוח זה מורה לנו שקבוצת הלא-נוהגים, כולל חסרי הרכב, מהווה כ-39% מכלל מקבלי קצבת ניידות וקבוצת הנוהגים בעצמם מהווה כ-61%. חלוקה זו בין נוהגים ללא-נוהגים נשארה כפי שהייתה בשנת 2008. גם משקלם של חסרי הרכב נשאר כפי שהוא בשנת 2008, זאת לאחר הגידול המהיר שאפיין קבוצה זו בתחילת שנות ה-2000.

כ-51% מהנוהגים הם בעלי רכב בינוני (1,300 עד 1,799 סמ"ק), כ-40% בעלי רכב קטן, והשאר בעלי רכב גדול. יש לציין כי חל גידול ניכר בשיעור בעלי הרכב שנפחו יותר מ-2,000 סמ"ק, בעיקר בשל הרחבת השימוש ברכב מסוג ואן. מספר מקבלי הקצבה שלהם רכב מסוג ואן היה בשנת 1999 219, עלה לכ-640 ב-2001, ובדצמבר 2009 הגיע ל-4,424 מקבלים.

לוח 14

מקבלי קצבת ניידות לפי נהיגה (מספרים מוחלטים),
2009-2004

2009	2008	2007	2006	2005	2004	
30,364	28,915	27,311	26,080	24,901	23,523	סך הכול
18,395	17,668	16,858	16,319	15,851	15,435	נוהג
11,967	11,248	10,449	9,759	9,501	8,089	לא נהג
5,619	5,448	5,109	4,892	4,610	4,284	מזה: חסרי רכב

קצבת הניידות הממוצעת בשנת 2009 היתה 1,755.5 ש"ח והיא היתה גבוהה מרמתה ב-2008 בכ-3.1% במונחים ריאליים.

לוח 15

מספר המקבלים קצבת ניידות (ממוצעת לחודש), 2009-2003

קצבת ניידות		שנה
מחירי 2009	מחירים שוטפים	
1612.3	1,440.9	2003
1,641.5	1,461.0	2004
1,642.7	1,481.0	2005
1,644.0	1,513.3	2006
1,657.0	1,533.6	2007
1,703.3	1,648.6	2008
1,755.5	1,755.5	2009

ז. קצבת נפגעי גזת

בדצמבר 2009 הגיע מספר המקבלים קצבה לנפגעי גזת ל-3,689. מספר זה גבוה ב-4.1% ממספר מקבלי הקצבה בדצמבר 2008. לוח 16 מצביע על כך שכל מקבלי הקצבה הם בני 45 ויותר. הנשים מהוות רוב במקבלים (61%). הגברים המקבלים מבוגרים קצת יותר מהנשים.

לוח 16

מקבלי קצבה לנפגעי גזת לפי מין וגיל, דצמבר 2009

גיל			סך הכול	מין
+60	60-55	54-45		
2,750	830	109	3,689	מספרים מוחלטים – סך הכול
59.5	66.0	67.0	61.2	מזה: נשים (אחוזים)

לוח 17

מקבלי קצבה לנפגעי גזת לפי הליקוי העיקרי ואחוז הנכות הרפואית, דצמבר 2009

אחוז הנכות הרפואית						סך הכול	ליקוי עיקרי
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-40		
259	229	332	523	759	1,587	3,689	מספרים מוחלטים – סך הכול
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים
44.8	24.0	23.2	22.0	10.8	3.8	13.7	פנימי
29.7	30.6	18.4	15.3	8.0	2.8	10.7	נוירולוגי
8.1	19.7	24.1	24.9	34.4	30.9	27.8	נפשי
1.9	13.5	18.1	28.9	34.8	41.2	31.6	מחלות ופגיעות בעור
15.5	12.2	16.2	8.9	12.0	21.3	16.2	אחר*

* כולל ליקויים לוקומוטוריים, ראייה, פיגור שכלי, שמיעה ועוד.

לוח 17 מורה שלכ-43% ממקבלי הקצבה אחוז נכות רפואית של 40%-49% ולכ-21% נוספים אחוז נכות רפואית של 50%-59%. כ-32% סובלים מבעיות עור וכ-28% נוספים סובלים מבעיות נפשיות. מבין הנכים הקשים ביותר (אחוז נכות רפואית 90%-100%) כ-75% סובלים מבעיות פנימיות או נוירולוגיות. כ-24% ממקבלי קצבת גזת מקבלים לפחות קצבה אחת נוספת, כפי שמלמד אותנו לוח 2.

הקצבה הממוצעת היתה כ-1,147 ש"ח בדצמבר 2009 - ירידה של כ-3.1% במונחים ריאליים לעומת שנת 2008, זאת מאחר שמצבם הבריאותי של המצטרפים החדשים טוב יותר (רמת חומרה נמוכה יותר) משל המקבלים הקיימים ולכן קצבתם נמוכה יותר. סך התשלומים בעבור נפגעי גזת הגיע ב-2009 לכ-110 מיליון ש"ח.

ח. קצבה לנפגעי פוליו

בדצמבר 2009 הגיע מספר המקבלים קצבה לנפגעי פוליו ל-3,182. מלוח 18 עולה כי רוב המקבלים (70%) הם בני 55 ויותר. לכ-60% בהם נקבעה נכות רפואית ברמה של 80% ויותר.

לוח 18

מקבלי קצבה לנפגעי פוליו לפי גיל ואחוז רפואי, דצמבר 2008

אחוז הנכות הרפואית						סך הכול	גיל
100-90	89-80	79-70	69-60	59-50	49-20		
832	1,066	115	198	353	618	3,182	מספרים מוחלטים – סך הכול
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים
1.9	3.0	3.5	4.0	2.5	2.1	2.6	34-18
26.2	31.1	24.3	29.3	27.8	25.1	27.9	54-35
71.9	65.9	72.2	66.7	69.7	72.8	69.5	+55

כ-80% ממקבלי הקצבה מקבלים לפחות קצבה אחת נוספת, והקצבה למוגבלים בניידות היא הקצבה הנוספת השכיחה ביותר (68% מהם מקבלים אותה) כפי שרואים בלוח 2. גובה הקצבה הממוצעת היה 2,842 ש"ח בדצמבר 2009 ושיעורה 35.7% מהשכר הממוצע במשק. בשנת 2009, סך התשלומים בעבור נפגעי פוליו היה כ-160 מיליון ש"ח.

ט. היקף התשלומים

בשנת 2009 שולמו כ-10 מיליארד ש"ח בענף נכות, סכום הגבוה ריאלית ב-3.6% מזה ששולם בשנת 2008.

מלוח 19 עולה כי אחוז תשלומי גמלאות ענף הנכות מכלל תשלומי הגמלאות ירד והגיע ל-18.6% בשנת 2009, זאת בניגוד לגידול המתמיד משנת 2003. הסיבה לירידה זו בחלקו של הענף נעוצה בגידול בשיעורים גבוהים יותר בענפי גמלאות אחרים, לנוכח האבטלה ששררה במשק בשנה זו והסכמים קואליציוניים בענפי הזיקנה והילדים שהיטיבו את מצבן של אוכלוסיות אלו.

עיון בהתפלגות ההוצאה בענף לפי נושא מראה כי תשלומי גמלאות הנכות והשיקום ירדו בשנת 2009 לעומת 2008 והגיעו לכ-71.3% מההוצאה בענף. מגמת הירידה שהתחילה לפני שנים רבות נמשכה גם בשנת 2009. במקביל עולה בהדרגה חלקן של הגמלאות לשירותים מיוחדים ולניידות.

לוח 19

סך כל תשלומי ענף נכות וחלקם בכלל גמלאות הביטוח הלאומי, 2009-2003

שנה	במיליוני ש"ח (מחירי 2009)	שיעור גידול שנתי ריאלי (אחוזים)	אחוז תשלומי גמלאות הענף מתשלומי כל הגמלאות
2003	7,911.1	3.1	16.4
2004	8,058.1	0.9	17.2
2005	8,317.8	4.2	18.0
2006	8,800.1	5.8	18.3
2007	9,471.2	7.6	19.2
2008	9,638.7	1.8	19.2
2009	9,987.7	3.6	18.6

לוח 20

תשלומי ענף נכות לפי סוג התשלום (אחוזים), 2009-2003

שנה	סך הכול	נכות ושיקום	ניידות	שירותים מיוחדים	ילד נכה	הקרן לפיתוח שירותים
2003	100.0	75.0	9.1	7.3	7.3	1.3
2004	100.0	74.2	9.5	7.5	7.4	1.4
2005	100.0	73.9	9.5	7.6	7.6	1.4
2006	100.0	72.8	10.5	7.9	7.6	1.2
2007	100.0	73.4	10.2	8.0	7.5	0.9
2008	100.0	72.4	10.9	8.3	7.6	0.8
2009	100.0	71.3	11.0	9.1	7.7	0.9